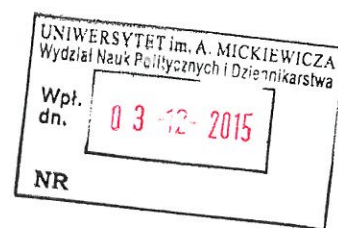

Prof. UW dr hab. Stanisław Sulowski

Instytut Nauk Politycznych

Uniwersytetu Warszawskiego

RECENZJA

dorobku naukowego oraz aktywności naukowej dr. Leszka Graniszewskiego po otrzymaniu stopnia doktora w przewodzie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce.

1. Podstawa recenzji

Recenzję niniejszą przygotowuję w oparciu o postanowienie Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych powołujące mnie w charakterze recenzenta do Komisji w w/w postępowaniu. W materiałach przesłanych przez Sekretarza tej Komisji, wraz z pismem z dnia 29 września 2015 r., znajdował się komplet wymaganej we wnioskach habilitacyjnych dokumentacji (Autoreferat, Wykaz publikacji) oraz 1 książka, nadbitki rozdziałów w książkach i artykułów naukowych, składające się na dorobek Habilitanta. Materiały te pozwalają na adekwatne odtworzenie drogi naukowej i osiągnięć Habilitanta. W postępowaniu recenzyjnym postaram się odpowiedzieć na pytanie, czy dorobek Habilitanta spełnia wymagania zawarte w przepisach prawa, a szczególnie czy posiada osiągnięcia naukowe w rozumieniu art. 16 *ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki* z 14 marca 2003 roku (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową.

2. Sylwetka naukowa

Dr Leszek Graniszewski jest absolwentem dwóch kierunków studiów na Uniwersytecie Warszawskim: politologii i prawa. Rozprawę doktorską pt. *Rola partnerów społecznych w systemie politycznym Polski* przygotował pod kierunkiem prof. dr. hab. Konstantego A. Wojtaszczyka i obronił w 2002 roku. Od 1994 r. jest zatrudniony na WDiNP UW, najpierw na stanowisku asystenta, a od 2003 r. – adiunkta. W latach 2003-2012 dodatkowo był adiunktem na Wydziale Nauk Społecznych Szkoły Wyższej im. Bogdana Jańskiego w Warszawie. Należy wnosić, że praca na dwóch etatach, co jest częstą i pewną koniecznością ze względu na niskie uposażenia w szkolnictwie wyższym, spowodowała wydłużenie okresu przygotowania rozprawy habilitacyjnej.

3. Osiągnięcie naukowe

Według załączonej dokumentacji dorobek naukowy dr. L. Graniszewskiego w sensie ilościowym wygląda następująco: 1 książka autorska (260 ss.), 2 – współautorskie, 4 artykuły w czasopismach naukowych (krajowych, ale prestiżowych, o zasięgu ogólnopolskim), 16 autorskich rozdziałów i 3 współautorskie w pracach zbiorowych, 12 haseł w encyklopediach i słownikach oraz 1 sprawozdanie z konferencji naukowej. Warto zwrócić uwagę na fakt, że teksty naukowe Habilitanta zostały opublikowane w różnych znanych oficynach wydawniczych, do których należą: Dom Wyd. Elipsa, Wyd. Sejmowe, Wyd. IFiS PAN, Oficyna Wyd. ASPRA-JR, Wyd. Naukowe SCHOLAR, Wyd. LIBER. Habilitant jest też autorem tekstów w językach obcych (2 – w języku angielskim, 1 – w języku niemieckim).

Pan dr L. Graniszewski przedłożył do oceny osiągnięcie naukowe w postaci cyklu książek i artykułów zatytułowany: ***Uwarunkowania i formy reprezentowania interesów grupowych w wymiarze narodowym i***

ponadnarodowym. Treści opracowań z tego zakresu mają w miarę spójny charakter. Habilitant kompetentnie omawia różne strategie reprezentowania interesów, do których zalicza: komparatywizm, lobbying i klientelizm. Należy podkreślić, że wartością dodaną tak zaprezentowanego tematu jest jego analizowanie na różnych poziomach, a głównie na poziomie państwa narodowego, ale także i na poziomach ponadnarodowym i transnarodowym. To stanowi o kompleksowym podejściu do zagadnienia badawczego. Słuszne wydają się być też założenia badawcze sformułowane w kontekście zaproponowanego osiągnięcia badawczego. Należy zgodzić się z Habilitantem co do tego, że znaczenie grup interesu w sferze publicznej wzrasta oraz to, że są one ważnym elementami współczesnych systemów politycznych.

Mam jednak sporo wątpliwości co do świadomego stosowania metod badawczych oraz usytuowania dorobku w ramach określonego podejścia badawczego na gruncie nauk o polityce. W *Autoreferacie*, Habilitant stwierdza, że „Rozległość tematu badawczego, różnorodność i wielodyscyplinarność wykorzystywanych opracowań naukowych i same badania nad reprezentowaniem interesów w wymiarze narodowym i ponadnarodowym wymagały zastosowania urozmaiconych metod i narzędzi, które stały się podstawą zastosowanej analizy badawczej. Specyfika zamierzenia badawczego spowodowała, że stosowałem przede wszystkim analizę jakościową, chociaż analizując obserwowane podmioty, zjawiska i fakty, starałem się je typologizować i kategoryzować czy określać ich funkcje. Incydentalnie stosowałem też zestawienia ilościowe i prezentowałem statystyki socjologiczne.” Natomiast nieco dalej, że perspektywą badawczą całego dorobku jest teoria neoinstytucjonalna.

Ten fragment Autoreferatu jest dla mnie mało zrozumiały. Dlatego też uważam, że słabością dorobku jest jednak warstwa teoretyczna i metodologiczna. Uznaje za słuszny pogląd Habilitanta, że

neoinstytucjonalizm jest dobrym odniesieniem, perspektywą badawczą do zbadania grup interesów. Co do tego nie mam wątpliwości. Nie znajduję potwierdzenia w treściach tekstów, że Habilitant stosował i to świadomie aż tak liczne metody badawcze. Ponadto należy zauważyć, że niektóre z nich nie koniecznie są adekwatne do podejścia neoinstytucjonalnego.

W zasadzie tylko w rozprawie pt. *Reprezentacja interesów grupowych w Polsce* wydanej w 2015 roku widać wyraźnie, że neoinstytucjonalna interpretacja tego zjawiska politycznego jakim jest reprezentacja interesów grupowych w systemie politycznym, daje większe rezultaty poznawcze. Odczarowanie roli samych instytucji i zwrócenie się na grupy, sieci, nieformalne powiązania – to co jest istotą neoinstytucjonalizmu – pozwoliło Habilitantowi potwierdzić ważną hipotezę, o której Autor wspomina w przywołanej powyższej publikacji. Zakłada on, że wobec fasadowości i niskiej skuteczności oficjalnych form reprezentacji interesów (dialog społeczny i obywatelski, profesjonalny lobbying), grupy interesu w Polsce sięgają po sposoby nieformalne w postaci niejawnego lobbingu i wchodzenia w relacje klientelistyczne (układy wertykalne) oraz koleśiowskie (układy horyzontalne), które uwarunkowane są systemowo ze względu na specyfikę polskiego modelu kapitalizmu, systemu partyjnego i typu kultury politycznej. Publikacją pt. *Reprezentowanie interesów grupowych w Polsce* (Dom Wyd. EPIPSA, Warszawa 2015, ss. 260) należy uznać za wartościową i najważniejszą we wskazanym cyklu. W pewnym sensie mogłaby ona uchodzić za rozprawę habilitacyjną. Składa się na nią pięć rozdziałów. W pierwszym Habilitant udowodnił, że ma dobre rozeznanie w literaturze przedmiotu na temat reprezentowania interesów grupowych. Rozdział drugi jest zbyt opisowy jak na standardy rozprawy habilitacyjnej. Wartość dodaną i oryginalną stanowią natomiast kolejne trzy rozdziały, które mają charakter problemowy i są cenne poznawczo, z tego względu że w nich Habilitant

egzemplifikuje trzy główne typy reprezentacji interesów grupowych: korporatyzm, lobbing i klientelizm. Watro podkreślić, że Habilitant dość trafnie wykazał niedostatki polskiej ustawy lobbingowej, będących skutkiem między innymi zbyt szerokiej definicji lobbingu oraz zwrócił uwagę na niski stan kultury politycznej, brak standardów reprezentacji interesów grupowych i tym samym na problem jakości demokracji w Polsce. Rozprawa jest napisana w logicznej formie, ale pod względem redakcyjnym mogłaby być lepiej przejrzana, co wzbogaciłoby jej walor pod względem językowym.

Habilitant posiada także dorobek naukowy z zakresu innych obszarów, do których zalicza:

- problematykę integracji europejskiej oraz instytucji Unii Europejskiej

- problematykę roli prawa i wymiaru sprawiedliwości oraz organów ścigania karnego we współczesnych systemach politycznych i ponadnarodowej przestrzeni politycznej. Niektóre z publikacje z tego zakresu dotyczą także reprezentacji interesów, ale można tam znaleźć też bardzo wartościowe teksty, które świadczą o poszerzaniu horyzontów badawczych Habilitanta. Do nich zaliczyłbym następujące teksty: L. Graniszewski *Wielocentryczność systemu prawa – implikacje dla państwa i obywateli*, w: K. Kamińska, S. Mrozowska, G. Piwnicki (red.), *Państwa – regiony – świat w kształtującej się rzeczywistości globalnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2009 L. Graniszewski, oraz *Rola prawa i wymiar sprawiedliwości w krajach islamskich*, w: A. Rothert, J. Szymanek, A. Zięba (red.), *Zmiany polityczne w państwach arabskich. Wybrane Zagadnienia ustrojowe*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2012. W pozostałym dorobku Habilitant zajmował się wartościami religijnymi i tożsamością UE, wolnościami rynkowymi, politykami sektorowymi oraz instytucjami unijnymi, jak Trybunał Obrachunkowy czy prezydencja w Unii Europejskiej.

Rekapitulując osiągnięcie naukowe Pana dr L. Graniszewskiego wskazane w dokumentacji odpowiada kryteriom, o którym jest mowa w obowiązujących przepisach prawa i stanowi pewien wkład w rozwój badań z zakresu nauk o polityce. Ocenę swoją opieram na tym, że Habilitant swoimi publikacjami wnosi nową wartość, polegającą na nowym kompleksowym podejściu do realnego i ważnego problemu jakim jest reprezentacja interesów grupowych w systemach politycznych.

4. Dorobek habilitanta w zakresie dydaktyki, popularyzowania efektów nauki, spraw organizacyjnych oraz w zakresie szeroko rozumianej współpracy międzynarodowej.

Habilitant uczestniczył w wielu grantach i projektach badawczych finansowanych ze środków unijnych i resortu nauki i szkolnictwa wyższego. Należy podkreślić, że znaczna część jego dorobku naukowego mogła powstać dzięki jego aktywności w tym zakresie (lista projektów podana w dokumentacji). Pan dr Graniszewski posiada także osiągnięcia w dziedzinie dydaktyki. Prowadzi różne formy zajęć dydaktycznych (ćwiczenia, konwersatoria). Treści i efekty kształcenia są elementami przedmiotów, które wchodzi w skład programu nauczania na kierunkach: politologia, europeistyka i bezpieczeństwo wewnętrzne. W ramach swoich doświadczeń dydaktycznych prowadził także seminaria dyplomowe dla studentów studiów I stopnia, będąc promotorem 10 prac licencjackich na kierunku politologia. Słabiej wygląda dorobek Habilitanta w zakresie współpracy międzynarodowej oraz w zakresie organizacyjnym. Należy jednak wspomnieć, że był niekiedy współorganizatorem kilku przedsięwzięć naukowych. Nieco lepiej przedstawia się Jego aktywność ekspercka. Uczestniczył w ważnym konsorcjum badającym optymalizację zarządzania w Policji. Projekt realizowany w Uczelni Łazarskiego.

5. Konkluzja

Biorąc pod uwagę obowiązujące przepisy ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz kryteria oceny osiągnięć osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora habilitowanego zawarte w *Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa wyższego* z 1 września 2011 roku stwierdzam na podstawie przedłożonej dokumentacji, że pan dr Leszek Graniszewski legitymizuje się po otrzymaniu stopnia doktora osiągnięciem naukowym zatytułowanym: *Uwarunkowania i formy reprezentowania interesów grupowych w wymiarze narodowym i ponadnarodowym* na które składają się jedna książka autorska, dwie książki jako współautor oraz 15 artykułów. Ponadto Habilitant posiada inny dorobek o którym wspomniałem powyżej. Łącznie cały Jego dorobek, chociaż skromny ilościowo i skoncentrowany głównie na jednym zagadnieniu, a mianowicie reprezentacji interesów grupowych ma walor poznawczy i stanowi pewien wkład w rozwój nauk o polityce. Wybór tej problematyki badawczej, należy uznać ze wszech miar za trafny, a to między innymi z tego względu, że ma ona ważne znaczenie dla rozwoju nauk o polityce. Habilitant wykazuje także aktywność naukową, chociaż niewielką, w dziedzinie dydaktyki, spraw organizacyjnych, popularyzacji nauki oraz w działalności eksperckiej. *Summa summarum* opowiadam się za nadaniem dr. Leszkowi Graniszewskiemu stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie nauk o polityce.

Warszawa, 23 listopada 2015

Stanisław Sulowski

